

Magyar örökségek nyomában a Felvidéken

A Szőnyi Benjámín Református Általános Iskola 7. évfolyamának Határtalanul kirándulása

2025. május 1-6.

„Azért indulok el mindig egy nagy útra, hogy bennem is elinduljon valami.”

Cholnoky Jenő földrajztudós

Május 1. Somoskő – Rimaszombat

Hatnapos felvidéki túránk első történelmi állomása a *Hazatért falu* néven ismert **Somoskőújfalun** volt. A Trianont követően, 1924-ben Magyarországhoz újra visszatért falunál léptük át a magyar-szlovák határt, majd rövid időn belül megérkeztünk a már Szlovákiához tartozó **Somoskő** településre. Somoskő várát meg lehet közelíteni a magyar és a szlovák oldalról is. Mi ezúttal a szlovák oldalra érkeztünk. Egyórás, könnyedebb túra következett, melynek során gyönyörű erdőben sétáltunk. A kőtenger után, rövidebb szintemelkedéseket követően hamarosan odaértünk Somoskő egyik nevezetességéhez, a bazaltorgonákhoz.

A geológiai érdekesség után csakhamar feltűnt **Somoskő vára**, mely épp restauráláson esett át, ezért nem tudtunk bemenni. A panoráma azonban így is csodálatos volt: az egyik oldalról a Karancs és a Medves hegységek, a másik oldalon a magyar táj, és szemben Salgó vára nézett vissza ránk.

1845-ben Petőfi is járt erre – Somoskőről Salgóra ment. Ennek emlékére áll a somoskői vár lábánál a Petőfi-kunyhó, melyben piros-fehér-zöld szalagok fogadják a látogatót. Mi sem érkeztünk üres kézzel: Petőfi *Egy gondolat bánt engemet* című versének meghallgatása után (Lopuch Máté tolmácsolásában) a **Petőfi és Tompa unokái csapat** tette le a Szőnyi koszorúját a többi mellé.

A várat elhagyva beléptünk kincses Gömörországba, és az egykori Gömör-Kishont vármegye székhelyére, **Rimaszombatba** indultunk. Somoskőtől Rimaszombat már alig egy órányira esik. Kora délután foglaltuk el szállásunkat a Református Csillagházban.

Nem sokkal később a Gömör-Kishonti Múzeum egykori igazgatója, B. Kovács István régész, helytörténész jött értünk, hogy megmutassa Rimaszombat városát. Városnéző túránk során megnéztük azt a házat, ahol egykor Petőfi szállt meg ittjártakor, jártunk a Főtéren, végül a Tompa Mihály térre értünk.

A hagyomány szerint Rimaszombat az a város, ahol megszakad a Magyar Miatyánk. Ha a Miatyánk nem is, de Tompa Mihály versei még fel-felhangoznak ezen a vidéken – magyar nyelven. Ezen az estén is így történt: „Szár az ágon, hallgató ajakkal, meddig ültök, csüggedt madarak? Nincs talán még elfeledve a dal, melyre egykor tanítottalak?” (Török Csaba tolmácsolásában)

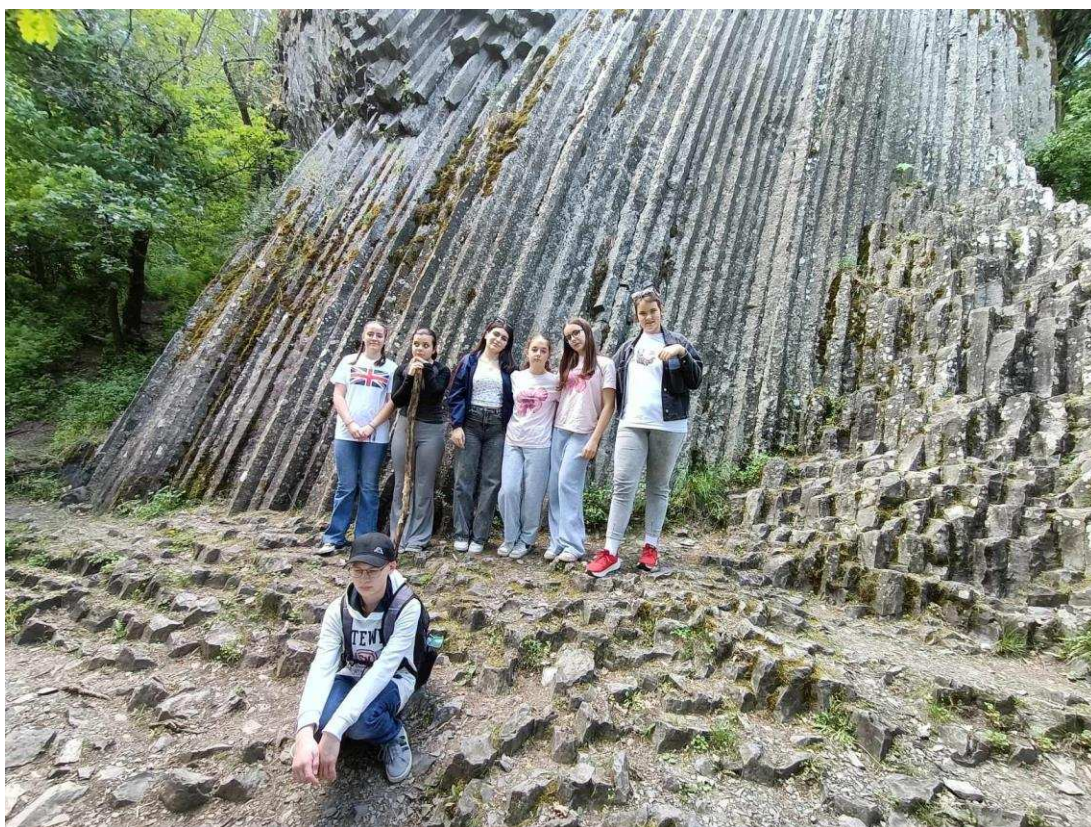
Nincs, nincs elfeledve, míg lesznek olyan diákok, akik a Tompa szobor előtt szavalnak...

Somoskő vára

Az Andrássyak csapat

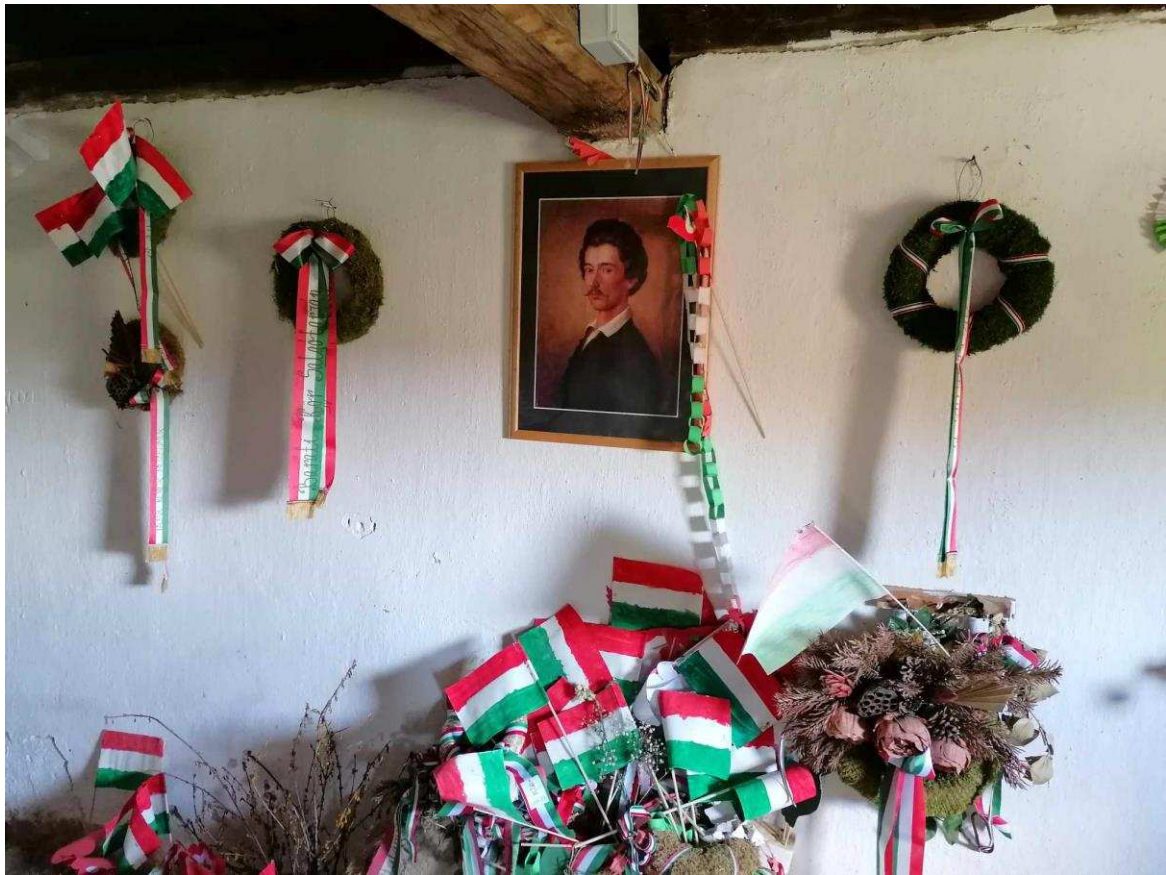
A Szepesi ifjak csapat

A Kassai diákok csapat

A Petőfi-kunyhónál

A Petőfi-kunyhóban

A Szőnyi koszorúja Petőfinek

Rimaszombatban, a Tompa Mihály téren

Május 2. Betlér – Krasznahorkaváralja – Rozsnyó – Csetnek

Első felvidéki reggelünkön az Andrássyak nyomába eredtünk. Gróf Andrassy Ilona (1917-1990) tragikus élettörténete mindenkit elgondolkodtatott – utunk elején hozzá igyekeztünk, a **betléri kastélyba**. Ilona itt töltötte a gyermekkorát. Orvos szeretett volna lenni, de szülei ezt nem engedték. A II. világháború alatt mégis ő lett a budapesti Sziklakórház főápolónője, és a lengyel menekülteknek is segített. Szülei 1945 után elhagyták az országot, ő azonban itthon maradt. Arisztokrata származása miatt az 1950-es években kitelepítették a Hortobágyra. Ottani társai úgy emlékeztek rá, mint aki „Mindig elsőrangú példával járt elől.” Ilona hazaszeretete 1956-ban is megmutatkozott, amikor nemzetközi vöröskeresztes csomagok osztásában, illetve orvos férje mellett segédkezett egy budapesti kórházban. Az 1960-as években '56-os tevékenységei miatt Kistarcsára internálták, majd éveket ült a Kalocsai Női Börtönben. 1964-es szabadulása után visszatért dolgozni. Élete végén azt mondta: „Csak azért is érdemes volt itthon maradni!”

Ilona betléri emléktáblájához az **Andrássyak** csapata tette le a Szőnyi koszorúját, majd megnéztük a kastélyt. Az egyórás tárlatvezetést követően a kastély mögötti parkban sétáltunk, és kifeszítettünk minden zászlót, amit magunkkal vittünk erre az útra.

Betlér után az Andrássyak ősi fészke, **Krasznahorkaváralja** felé vettük az irányt. Sajnos a 2012-es tűzvész miatt a vár még mindig nem nyílt meg a turisták előtt, így csak a falu egyik magaslati pontjáról tudtuk megcsodálni.

Innen az egykori bányaváros, **Rozsnyó** felé indultunk, majd **Csetneken** a legdíszesebb gömöri templomot, az evangélikusok 14. században épült, gótikus templomát néztük meg.

Gróf Andrassy Ilona, a betléri kastély egyik utolsó lakója

Az Andrásnyak csapat koszorúzott Andrassy Ilona emléktáblájánál

Készül a fotó a betléri kastély előtt

A 7. A és a 7. B. a betléri kastély előtt

Piros-fehér-zöld a zászló...

Szőnyisek Krasznahorka büszke vára alatt...

Rozsnyó főterén megpihentünk...

Csetnek, a legdíszesebb gömöri templom is kitárta kapuit a Szőnyisek előtt

Május 3. Kassa – Torna vára

A mai napon **Kassa** nagy szülötteivel és halottaival ismerkedtünk. Abaúj vármegye egykori székhelyén, a Felvidék kulturális fővárosában, Kassán látta meg a napvilágot a két szociális testvér, embermentő – Slachta Margit (1884-1974) és Salkaházi Sára (1889-1944). Az ő történetükkel megismerkedve rövid ízelítőt kaptunk a 20. század elejének szociális-jótekonysági törekvéseiről, Magyarország Horthy-korszakbeli, különösen a II. világháború alatti helyzetéről, de Margit nővér és Sára testvér lelkeségébe is bepillantást nyerhettünk. Utóbbi küzdelmei és életfelajánlása megrendítően hatott a társaságra, az első magyar országgyűlési képviselő, Slachta Margit következetes kitartása a keresztény értékrend mellett pedig hitet adhat a mindennapi gondokkal való szembenézésre.

A kassai dóm lenyűgözően gyönyörű, el is neveztük a „magyar Notre-Dame”-nak. A Szent Erzsébetről elnevezett székesegyházban idegenvezető vitt bennünket körbe, megmutatva az oltárt, az orgonát, a királylépcsőt és más művészeti alkotásokat. A Rákóczi-kriptában csöndesen emlékeztünk: a koszorút ezúttal a **Kassai diákok** tették a fejedelem sírjára, majd alig szavaltuk el a *Szózat* egynéhány versszakát, amikor idegenvezetőnk arra figyelmeztetett bennünket, hogy a magyar himnusz a kriptában tilos elénekezni. Nem is szándékoztuk ezt tenni, mert tudtuk, hogy ez még ma is zavarja a kassaiak fülét. A kérésnek eleget tettünk, ámbar nem értettük, hogy ennyi idő után miért kell még mindig szítani az ellentéteket a magyarok és a szlovákok között.

A dómból a rodostói házhoz igyekeztünk, amit a Felvidék visszatérésének (1938. nov. 2.) egyéves évfordulóján, 1939-ben emeltek a kassai magyarok. Rákóczi rodostói házának másánál a CSEMADOK egyik tagja, Gergely Adriána tett hitet magyarságáról, miközben arról mesélt, hogyan hozták haza Rákóczit és bujdosótársait 1906-ban Magyarországra. A dómban történt figyelmeztetés után felemelő, sőt megható élmény volt hallgatni őt. Mégis vannak hát olyan magyarok ezen a vidéken még, akik őrzik a lángot. A mi kirándulásunknak is az volt az egyik fő célja, hogy megmutassuk, hogyan és hol kell őrizni a lángot!

A rodostói háztól a leghíresebb kassai polgárhoz, Márai Sándorhoz igyekeztünk. A Mészáros utcában csakhamar megleltük a szülőházát, tele piros-fehér-zöld szalaggal és koszorúval; érkezésünkkel egy másik magyar csoport emlékezett éppen. A Mészáros utca végén magával az íróval is összefutottunk, s a vele szemben lévő székben sokunk megpihent egy-egy pillanatra.

„Önmagunk megismerése a legnagyobb utazás, a legfélelmetesebb felfedezés, a legtanulságosabb találkozás.” **Márai Sándor**

Kassát elhagyva **Torna vára** felé igyekeztünk, ahol a csapatok elkészítették a Kassa nagy szülöttei és halottai című feladatot.

„Kassát szerettem és a verseket.” Márai

Az idegenvezetőre figyelve

A Rákóczi-kriptában

„Hazádnak rendületlenül légy híve, óh magyar...”

Egy Kassai diák koszorút tesz Salkaházi Sára szobrához a kassai dómban

Kassán, a Rodostó ház bejáratánál

Márai nyomában Kassán...

Petőfi és Tompa unokái Torna váránál

Szepesi ifjak Torna romjainál

Andrássyak Torna váranál

Kassai diákok Torna romjainál

Feladatra felkészülve – a háttérben Torna vára

Május 4. Szolgálat a rimaszombati református templomban – túra a Rimai vigyázókkal Alsópokorágy határában Kő Jankóhoz

Utazásunk fénypontjához értünk május 4-én, vasárnap reggel. Hetek óta készültünk már arra a percre, amikor átléphetjük a rimaszombati református templom küszöbét. Magyarórákon megismerkedtünk **Rimaszombat leghíresebb szülöttével, Tompa Mihállyal** (1817-1864), megtanultuk verseit, átéreztek életének fájdalmas állomásait.

A nagy költőtriász felvidéki tagjáról keveset beszélnek hazánkban, és a tankönyvekben is. Épp ezért döntöttünk úgy, hogy felvidéki körutunk során az ő életét és barátságait mutatjuk be a rimaszombati templomban. Az Isten küldte hozzánk Páko Marikát és a Mákvirágok gitáregyüttest, hogy a vásárhelyi és a rimaszombati diákok közös szolgálattal tegyenek bizonyosságot arról, hogy számukra még ma is sokat mondanak Tompa sorai.

Anyák napja reggelén 9 órakor találkoztunk a templom előtt. Örömünk már a találkozás miatt is nagy volt, számtalan közös fotó készült. Háromszor-négyszer elpróbáltuk a templomban *A madár, fiaimhoz* című verset a Mákvirágok kíséretében, így ismertünk meg Páko Marika személyében egy másik felvidéki őrzőt.

Rimaszombati szolgálatunkról a felvidek.ma két cikkben is beszámolt:

https://felvidek.ma/2025/05/06/hatartalanul-a-hodmezovasarhelyi-iskolasok-rimaszombati-szolgalata-kepeken/?fbclid=IwY2xjawKMNvZleHRuA2FlbQIxMQBicmlkETFEM0RkNVdiWFR1YWp2MnBwAR68AqfXhMEPmLeSUk-GsmsexwZE1_W0biunPmEn1J71TvTJvnSGUXRG1gDkdw_aem_NbPL3GZCpWrPH2X7iYSC2A

https://ma7.sk/tajaink/fiaim-csak-enekeljete-irodalmi-osszeallitas-tompa-mihaly-emlekere/?fbclid=IwY2xjawKMNxdleHRuA2FlbQIxMQBicmlkETFEM0RkNVdiWFR1YWp2MnBwAR4_swiPMCXaPu-EYUeMBFxi5wuXMkd7hIx5iX9WJzQDqkrYknQB029Stpu9_g_aem_ZW_45YeL6hRmDCISeNaM5w

Rimaszombat belopta magát a szívünkbe. Olyan magyarokkal találkoztunk, akiknek ugyanaz a céljuk, mint a miénk itthon: megőrizni minden magyar örökséget magyarnak, és a felnövekvő ifjúságban olyan utódokat nevelni, akik – akárhová is veti őket a sors – őrzők lesznek ők maguk is – a magyar kultúra őrzői.

Templomi szolgálatunk után túracipőt vettünk és **Alsópokorágy** felé indultunk. A Salgótarjánból érkező Zöld Út Természetjárók Egyesülete három tagja vezetésével felmáztunk **Kő Jankóhoz**, aki szerelmi bánatában dermedt kővé egykoron. Fent csodálatos panoráma nyílt a Gömöri-medencére és a magyar hegyekre. Szebb időben innen még a Kékestetőt is lehet látni, de nekünk ma nem volt szerencsénk. Visszafelé úton szitáló esőben növényeket, tobozokat, száraz virágokat, nádat gyűjtöttünk, hogy a kollázsképet el tudjuk készíteni szállásunkon.

TOMPA MIHÁLY ÉS BARÁTAI

Aranybányás

Székely
Miklós
Barát

“FIAIM, CSAK ÉNEKELJETEK!”

Szőnyi Benjámín Református Általános Iskola

7. évfolyama és PÁKO MARIKA

ÖRÖMZENE MŰHELYE -

MÁKVIRÁGOK

Rimaszombat

Református Egyházközség

2025. május 4.

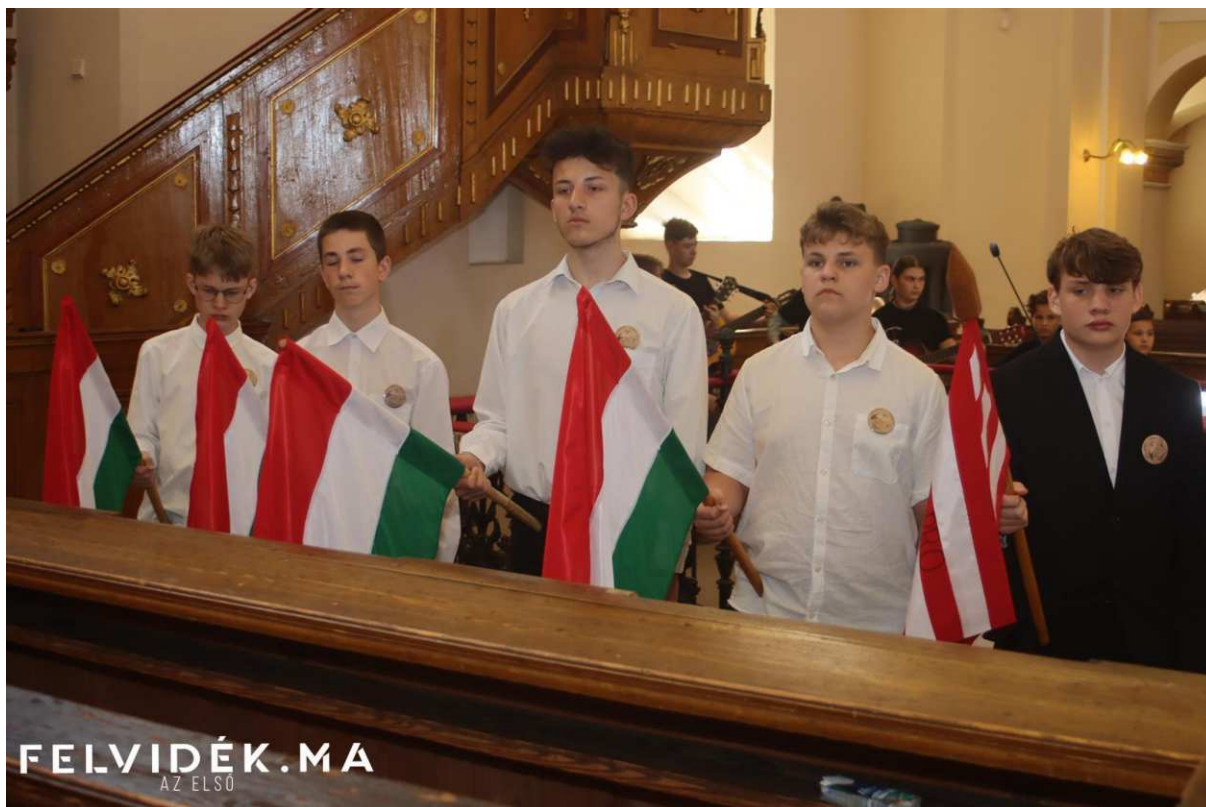

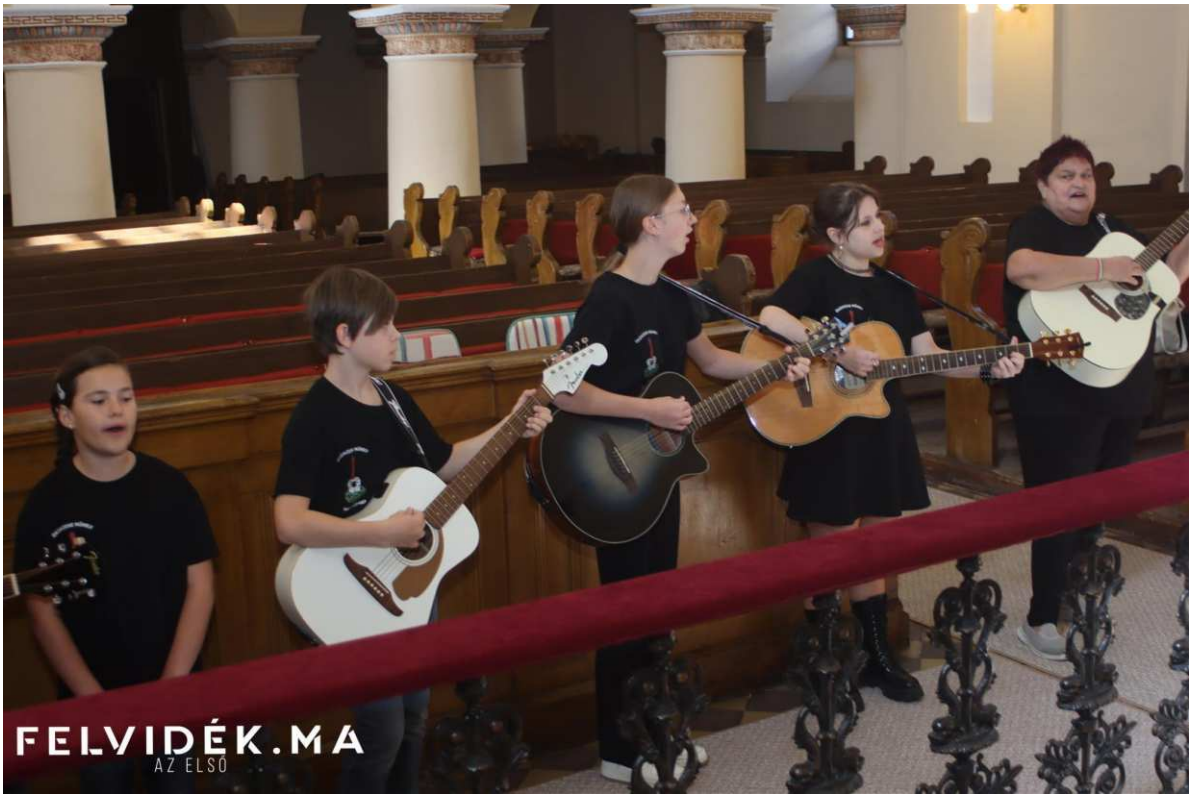

A vásárhelyi és a rimaszombati ifjak a református templom előtt

Próba közben

Szolgálat után

Páko Marika és Nagy Gyöngyi

Útban Kő Jankóhoz...

Szőnyis fiúk a túravezetőnkkel, Vincze Gáborral

A csúcson, Kő Jankónál

A csúcson, Kő Jankónál

Május 5. A Szepesség ékkövei – Lőcse – Görgő – Késmárk – Toporc

Ötödik napon a Szepességet vettük célba, ahol két világörökségi helyszínre is ellátogattunk. Vadregényes utakon érkeztünk első állomásunkhoz, **Lőcse** városába, mely 2009-ben került fel a világörökségi listára. Szepes vármegye egykori székhelyén a belvárosban, s annak legszebb épületében, a gótikus városházában gyönyörködtünk – a rossz idő ellenére is. Innen a közelben lévő **Görgőre** mentünk, mely a Görgeiek egykori uradalmi központja volt. Koragótikus stílusban épült templomának kertjében a Görgei család több tagja nyugszik.

Ezt követően a tiroli telepesek által alapított **Késmárk** felé igyekeztünk. A Magas-Tátra lábánál fekvő festői szépségű városkába több dolog miatt is érdemes ellátogatni. 18. században épült **fatemploma** ma is a felvidéki evangélikusok központja, mely az UNESCO Világörökségi listájára 2008-ban került fel. Az észak-európai protestánsok anyagi segítségével, az akkori szabályok szerint a város határain kívül, kizárólag fából, harang és torony nélkül épült templomban színes világ fogadott bennünket.

A fatemplomból a nem messze álló evangélikus **kőtemplomba** invitáltak bennünket. A neoromán, mór és neoreneszánsz, kívülről élénk piros színű templom belülről meglehetősen puritán, legfőbb látnivalója a **Thököly-mauzóleum**. Az egykori kuruc vezér 1906-ban Törökországból hazahozott hamvait 1909-ben helyezték itt örök nyugalomra. Thököly sírjára a **Szepesi ifjak** tették le iskolánk koszorúját.

A templomlátogatásokat követően a főutcán sétáltunk, mígnem egyszer csak feltűnt előttünk a felvidéki reneszánsz építészet legszebb alkotása, a **késmárki vár**. A 15. században épült várat 1579-ben a Thökölyek szerezték meg, és ők alakították ki a vár mai reneszánsz jellegét. Az épületben működik a Késmárki Múzeum, melyben magyar nyelvű tárlatvezető szöveget biztosítottak számunkra, s így benézhattünk a vár minden zugába.

Késmárktól nem messze esik **Toporc**, Görgei Artúr szülőhelye (1818-1916). Meglepve, de örömmel tapasztaltuk, hogy a falu túlsó végén álló régi kúria körül most építkezés folyik – talán nemsokára megnyílik a nagyközönség előtt is az 1848-as szabadságharc tábornokának távoli szülőháza. A megmaradt boltíves kapura ismét a **Szepesi ifjak** tettek koszorút, hirdelve, hogy az alföldi diákok a Felvidék e magas pontján is jártak.

Szőnyisek a Thurzó ház előtt, Lőcsén

A lőcsei Szent Jakab templom, melynek világhírű szárnyas oltára vonzza a turistákat

A székelyketrec Lőcse főterén

A régi lőcsei gótikus városháza előtt

A Görgeiek kegyúri temploma Görgön

A görög Szent Simon és Szent Júdás Tádé apostolok plébániatemploma előtt

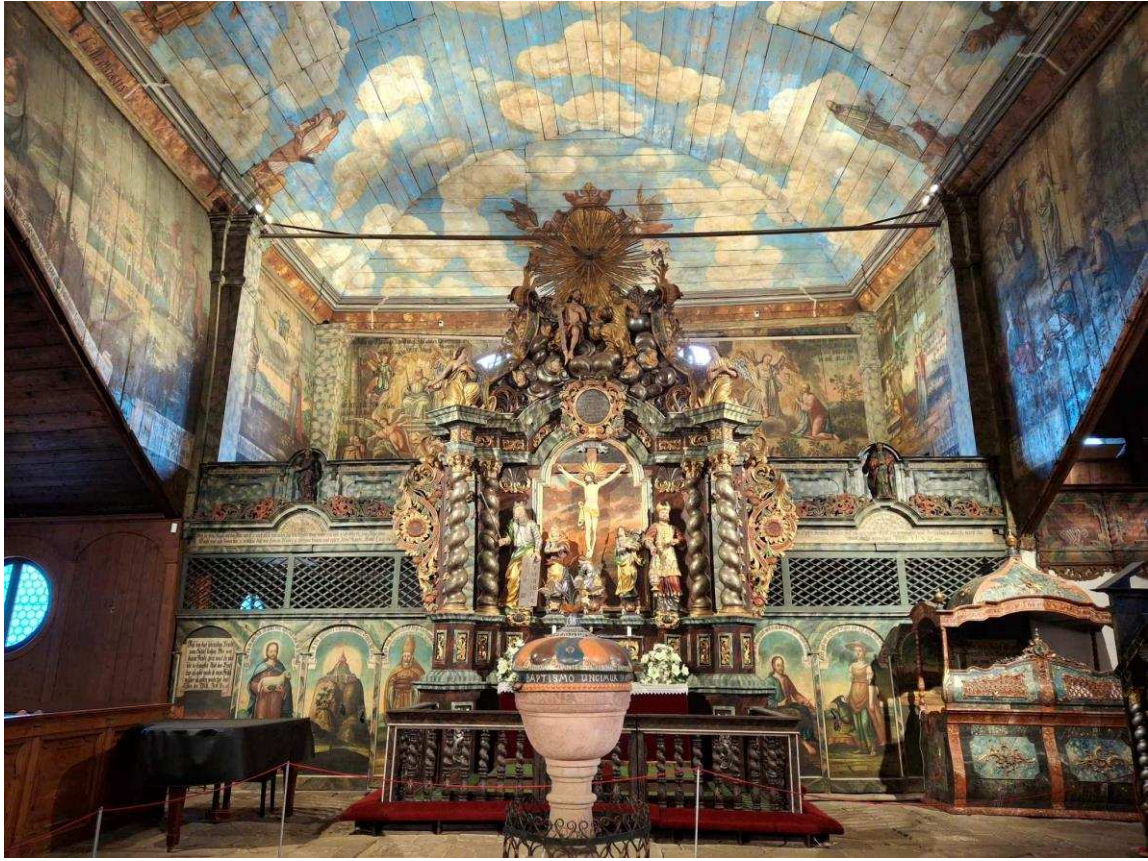

Késmárk felől fúj a szél...

A késmárki fatemplomban

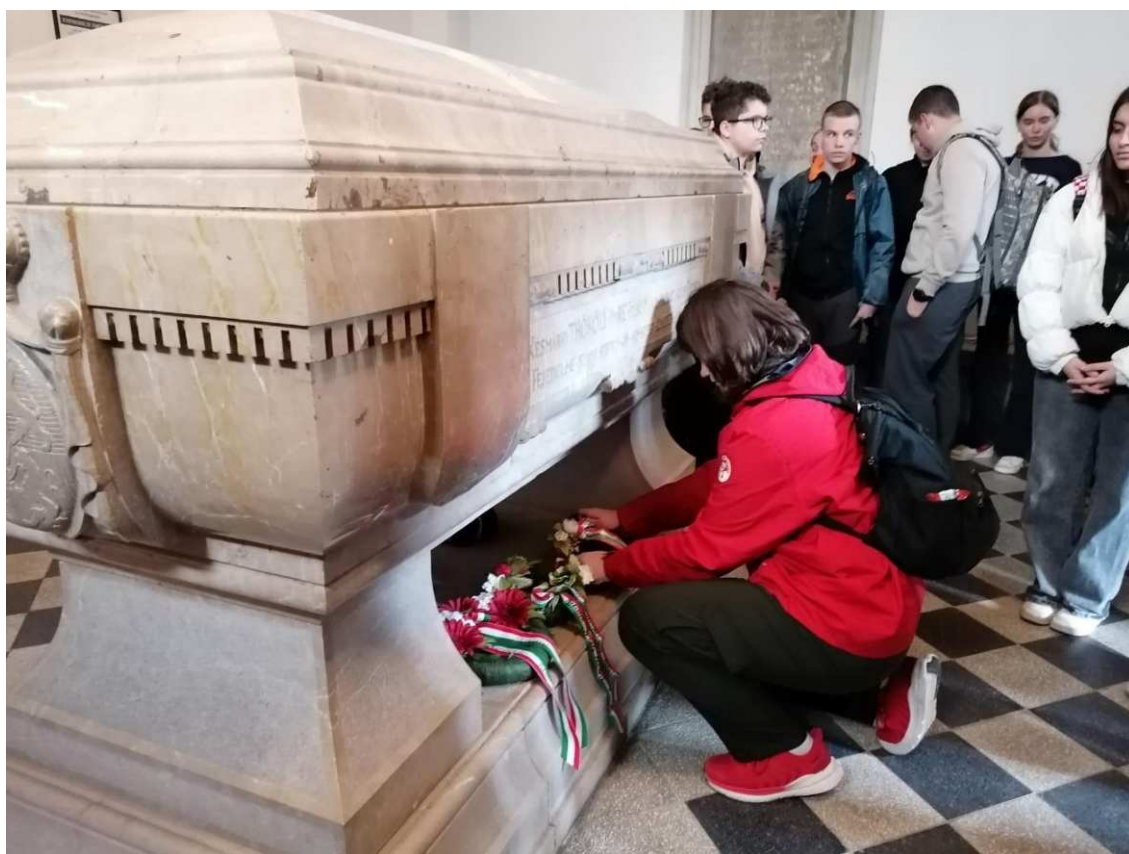

A késmárki fatemplom színes világa

A Thököly-mauzóleumban a Szepesi ifjak koszorúznak

Késmárk főterén is találtunk szegyenketrecet...

Május 6. Alsósztrégova – Balassagyarmat

Utolsó reggel elbúcsúztunk vendéglátóinktól és ahogy a dal mondja, a „legszebb város”-tól, Rimaszombattól is. Búcsút intettünk Gömörországnak, és Palóccországnak, azaz ismét Nógrád felé vettünk utunkat.

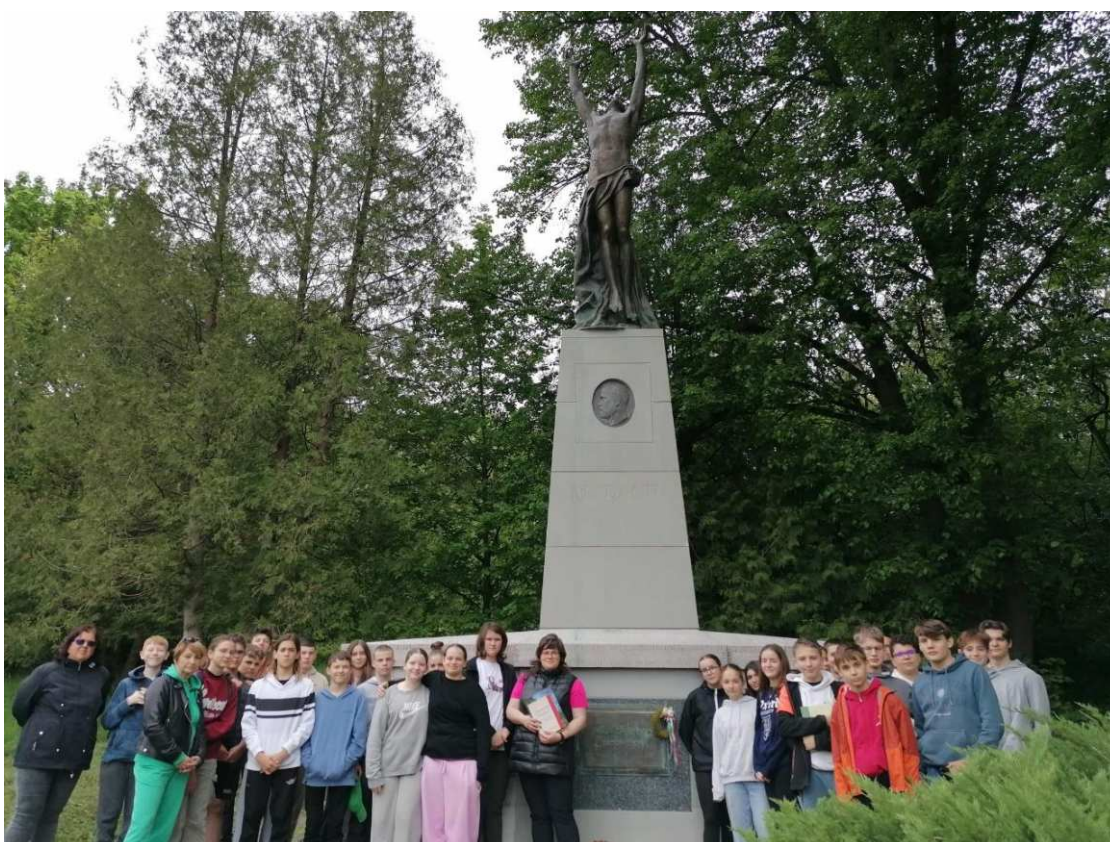
Alsósztrégován a Madách-kúria várta, hogy egy újabb magyar költő titkai táruljanak fel a kíváncsiak előtt. **Az ember tragédiája** költőjének nagy tisztelete van a városban, pedig az már szinte teljesen elveszítette magyar ajkú lakosait. Tárlatvezetőnk kérésére egy rövid drámai játékban is részt vettünk. A Szönyi hetedikesei **Az ember tragédiája** főbb szerepeibe bújtak (az Úr, Ádám, Éva, Lucifer, segítők), és néhány részletet felolvastak a ma is aktuális üzeneteket tartalmazó költeményből.

Az iskola mögötti parkban, mely egykor a Madách családé volt, ráleltünk a különleges sírhelyre is, melyben Madách Imre (1823-1864) és rokonai nyugszanak. Koszorúnkat ezúttal is elhelyeztük.

Alsósztrégovától alig pár kilométernyire fekszik Nógrád vármegye egykori székhelye, **Balassagyarmat**. A város 1919-ben tett arról tanúbizonyságot, hogy összefogással, bátorsággal meg lehet maradni magyarnak – ezért kapta meg már az 1920-as években a Legbátrabb város – Civitas Fortissima jelzőt. Személyes idegenvezetőnkkel, László Péterrel (Tormay Cécile Társaság vezetője) a főtéren lévő emlékműnél találkoztunk, aki Balassagyarmat eldugott helyen lévő értékeire hívta fel a figyelmünket városi sétánk alatt. Megmutatta a Palóc Múzeumot, az országzászlót, végül a Civitas Fortissima Múzeumnál álltunk meg, e házban bujdosott ugyanis 1919-ben Tormay Cécile (1875-1937) a kommunisták elől. Az irodalmi Nobel-díjra kétszer is jelölt írónőnek a múzeumban külön emlékszobát alakítottak ki Budapest egykori polgármesterének, a Tormay család jóbarátjának, Huszár Aladárnak és feleségének egykori házában.

Alsósztrégován, a Madách-kúriában és Madách síremléke előtt

Koszorú Madáchnak

Balassagyarmat főterén, a Civitas Fortissima emlékmű előtt és a Palóc Múzeumnál, az országzászló előtt

Balassagyarmat, a Legbátrabb város

*Tormay Cécile bujdosásának egykori helyszínén helyeztük el utolsó koszorúnkat –
Balassagyarmat, Huszár villa, Széchenyi u. 15.*

Kirándulásunkról szép emlékekkel és sok tapasztalattal tértünk haza.

Kassán kétféle emberrel találkoztunk: egyikük figyelmeztetett bennünket arra, hogy a Rákóczi-kriptában tilos énekelni a magyar himnusz, ám másik idegenvezetőnk szenvedélyes magyar hazafiságáról és hazaszeretetről tett tanúbizonyságot. Ez utóbbi a mi szívünket is melengette!

Rimaszombat hat napig úgy fogadta be a Szőnyi 30 diákját és 4 kísérőtanárát, mintha ők is rimaszombati polgárok lettek volna – amint hirdeti ezt büszkén a városháza tetején a S.P.R.Sz. felirat.

A Református Csillagház olyan szolgáltatást nyújtott, amivel méltán lehettünk elégedettek.

Utunk folyamán több magyar idegenvezetővel is kapcsolatba kerültünk. Rimaszombatban *B. Kovács István* régész mesélt, Kassán *Gergely Adriána* fogadott, Kő Jankóhoz *Vincze Gábor* és túratársai vitték el csapatunkat, Balassagyarmaton pedig *László Péter* önzetlenségének lehettünk tanúi.

Köszönettel tartozunk a Rimaszombati Református Egyházközség lelkészeinek, Molnár Sándornak és Kovácsné Tímár Ildikónak, főgondnok-helyettesének, Borbás Barnabásnak és Páko Marika művésztanárnak, aki együttesével színesebbé tette és segítette megvalósítani templomi szolgálatunkat.

Végezetül álljon itt a kirándulás résztvevőinek névsora:

1. <i>Csentes-Varga Zsombor</i>	20. <i>Gál Soma</i>
2. <i>Filip Nóra Stefánia</i>	21. <i>Hornák Alex Márk</i>
3. <i>Gondi Hunor</i>	22. <i>Kapocsi Zsolt</i>
4. <i>Hódi Lili</i>	23. <i>Kis Mia</i>
5. <i>Hornok Nóra</i>	24. <i>Lopuch Máté</i>
6. <i>Kis Máté</i>	25. <i>Nowak Tadeusz</i>
7. <i>Kormány Csanád Zoltán</i>	26. <i>Rácz Nándor</i>
8. <i>Kovács Bálint Roland</i>	27. <i>Salgó Botond</i>
9. <i>Lantos Balázs</i>	28. <i>Szűcs Petra Barbara</i>
10. <i>Nagygyörgy Rébeka</i>	29. <i>Takaró Lotti Veronika</i>
11. <i>Pogány Hanna Jázmin</i>	30. <i>Török Tamara Ramona</i>
12. <i>Pogány Máté</i>	31. <i>Dr. Nagy Gyöngyi, a 7. A osztályfőnöke</i>
13. <i>Szécsényi Anna Boróka</i>	32. <i>Dora-Tóthné Szappanos Edit, a 7.A</i>
14. <i>Török Csaba János</i>	<i>körábbi osztályfőnöke</i>
15. <i>Bajusz Nelli</i>	33. <i>Farkasné Bakonyi Ildikó, a 7. B</i>
16. <i>Bakos Béla Boldizsár</i>	<i>osztályfőnöke</i>
17. <i>Dora Abigél</i>	34. <i>Lantos Imre, a 7. B körábbi</i>
18. <i>Elek Hanga Borbála</i>	<i>osztályfőnöke</i>
19. <i>Forrai Richárd Antal</i>	35. <i>Jaszovics József sofőr</i>

Hódmezővásárhely, 2025. május 10-11.

Dr. Nagy Gyöngyi